



Dopolnilne dejavnosti na kmetiji: tradicija in kakovost za trajnostno konkurenčnost

TRAJNOSTNE VERIGE S HRANO IN INOVACIJE: MULTIPLIKATIVNI UČINKI

dr. Marko Debeljak



- Dopolnilne dejavnost na kmetijah in kratke verige s hrano
- Dopolnilne dejavnosti v nekaj številkah
- Potencialni trg za lokalno pridelano hrano
- Trajnostne verige s hrano: Kako? in Zakaj?
- Multiplikativni učinki lokalnih trajnostnih verig s hrano
- Trenutno stanje...
- Kako do učinkovite trajnostne lokalne verige s hrano?

Dopolnilne dejavnost na kmetijah in kratke verige s hrano



Razvoj inovativnosti kmetije

- 1. Dopolnjevanje osnovne kmetijske dejavnosti:** Izboljšanje uporabe lastnih virov, kot so surovine, delovna sila in znanje.
- 2. Povečanje ekonomske vzdržnosti in odpornosti kmetije:** Krepitev lastne finančne stabilnosti s širjenjem ponudbe, diverzifikacijo prihodkov in zmanjšanjem odvisnosti od tržnih tveganj.
- 3. Dodana vrednost kmetijskim pridelkom in proizvodom:** Izboljšanje vrednosti primarne pridelave s predelavo in trženjem končnih izdelkov.
- 4. Spodbujanje trajnostnega razvoja:** Uporaba trajnostnih praks, kot so ekološko kmetovanje, krožno gospodarstvo in raba obnovljivih virov.

Povezava z lokalno skupnostjo in trgov

- 1. Povezovanje s skupnostjo:** Vzpostavitev oskrbovalne verige z lokalnimi potrošniki privatnega in javnega sektorja preko prodaje, izobraževalnih dejavnosti in turizma.
- 2. Razvoj lokalne skupnosti:** Prispevek k razvoju lokalne skupnosti, ustvarjanju novih delovnih mest in dvigu kvalitete življenja.

Izvajanje dopolnilne dejavnost na kmetijah v nekaj številkah



REPUBLIKA SLOVENIJA
STATISTIČNI URAD

SiStat

Kmetijska gospodarstva, splošni pregled, Slovenija, večletno ¹

Kmetijska gospodarstva, splošni pregled po: KMETIJSKA GOSPODARSTVA, MERITVE , LETO

	Število kmetijskih gospodarstev
	2020
Kmetijska gospodarstva	68.331
..Kmetijska podjetja	304
..Družinske kmetije	68.027

5115 slovenskih kmetij izvaja **23.015** vrst dopolnilnih dejavnosti (**4.5 dejavnosti/kmetijo**)²

Izvajanje dopolnilne dejavnosti: 7.5%

¹ <https://pxweb.stat.si/SiStatData/pxweb/sl/Data/Data/1556001S.px/table/tableViewLayout2/>

² RKG, MKGP, 10/12/2024)

Izvajanje dopolnilne dejavnost na kmetijah v nekaj številkah

DOPDEJ_ID	OPIS - kategorije	Število registriranih	%
2000	STORITVE S KMETIJSKO IN GOZDARSKO MEHANIZACIJO IN OPREMO TER ROČNA DELA	7670	33
1000	PREDELAVA PRIMARNIH KMETIJSKIH PRIDELKOV	5127	22
1800	TRADICIONALNA ZNANJA NA KMETIJI, STORITVE OZIROMA IZDELKI	2588	11
2100	SVETOVANJE IN USPOSABLJANJE V ZVEZI S KMETIJSKO, GOZDARSKO IN DOPOLNILNO DEJAVNOSTJO	1755	8
1100	PREDELAVA GOZDNIH LESNIH SORTIMENTOV	1645	7
1400	TURIZEM NA KMETIJI, KI JE GOSTINSKA DEJAVNOST	1437	6
1200	PRODAJA KMETIJSKIH PRIDELKOV IN IZDELKOV S KMETIJ	1298	6
1700	TURIZEM NA KMETIJI, KI NI GOSTINSKA DEJAVNOST	793	3
1900	PREDELAVA RASTLINSKIH ODPADKOV TER PROIZVODNJA IN PRODAJA ENERGIJE IZ OBNOVLJIVIH VIROV	642	3
1300	VZREJA IN PREDELAVA VODNIH ORGANIZMOV	47	0
2200	SOCIALNO VARSTVO	13	0
	SKUPAJ	23015	100

1

28% dejavnosti v povezavi s hrano

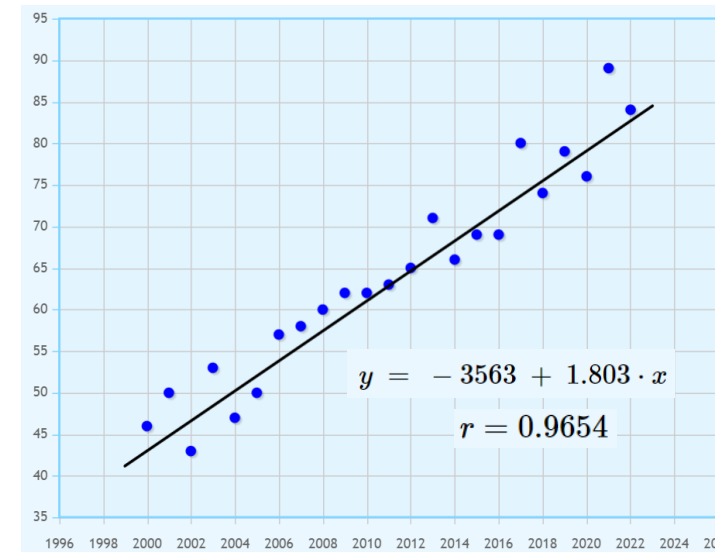
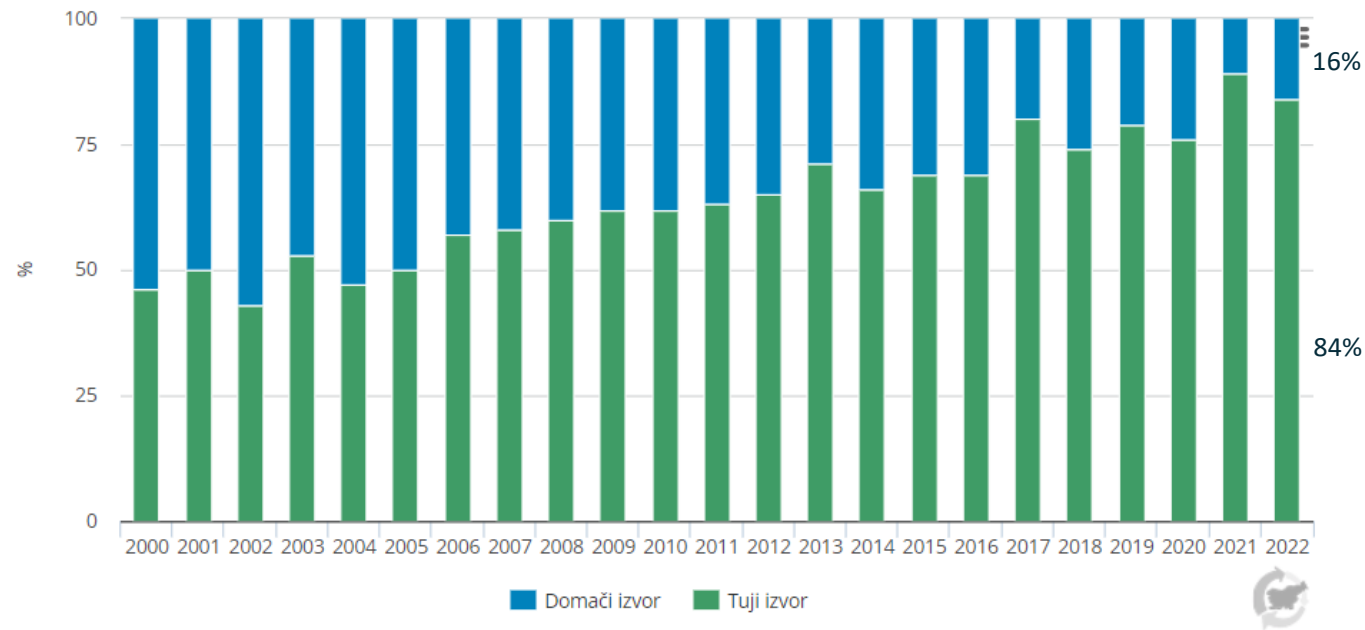
10 najbolj pogostih Dopolnilnih dejavnosti		Število registriranih	% od vseh
1	2001: storitev delo s traktorjem in drugo strojno opremo		
2	2002: storitev vzdrževanje cest in pluženje snega	1319	
3	2004: storitev sečnja	859	
4	2005: storitev spravilo lesa iz gozda	850	
5	1009: predelava in konzerviranje sadja in zelenjave	845	3.7
6	1401: turistična kmetija z nastanitvijo	760	
7	1008: proizvodnja sadnih in zelenjavnih sokov	656	2.8
8	2003: storitev vzdrževanje zelenic	601	
9	2006: storitev izdelava drv in lesnih sekancev iz gozdnih lesnih sorti	599	
10	1012: zakol živali in predelava mesa	587	2.6

1

Zelo nizka kapaciteta dopolnilnih dejavnosti za oskrbo kratkih verig s hrano

Potencialni trg za lokalno pridelano hrano (primarno in predelano)

Struktura izvora potrošene hrane v Sloveniji v obdobju 2000-2022¹



2023	84
2024	86
2025	88
2026	90
2027	92
2028	93
2029	95
2030	97
2031	99
2032	101

iri: SURS, preračuni KIS (2023)

Potencial slovenskega trg za hrano slovenskega izvora se skokovito povečuje (1,8% na leto)

¹<https://kazalci.arslo.gov.si/index.php/sl/content/struktura-uvoza-potrosene-hrane>

Potencialni trg za lokalno pridelano hrano (primarno in predelano)



slovenski
pridelovalci hrane



slovenski
potrošniki hrane

Vzpostavitev trajnostne verige s hrano



Slovenska hrana za slovenskega potrošnika

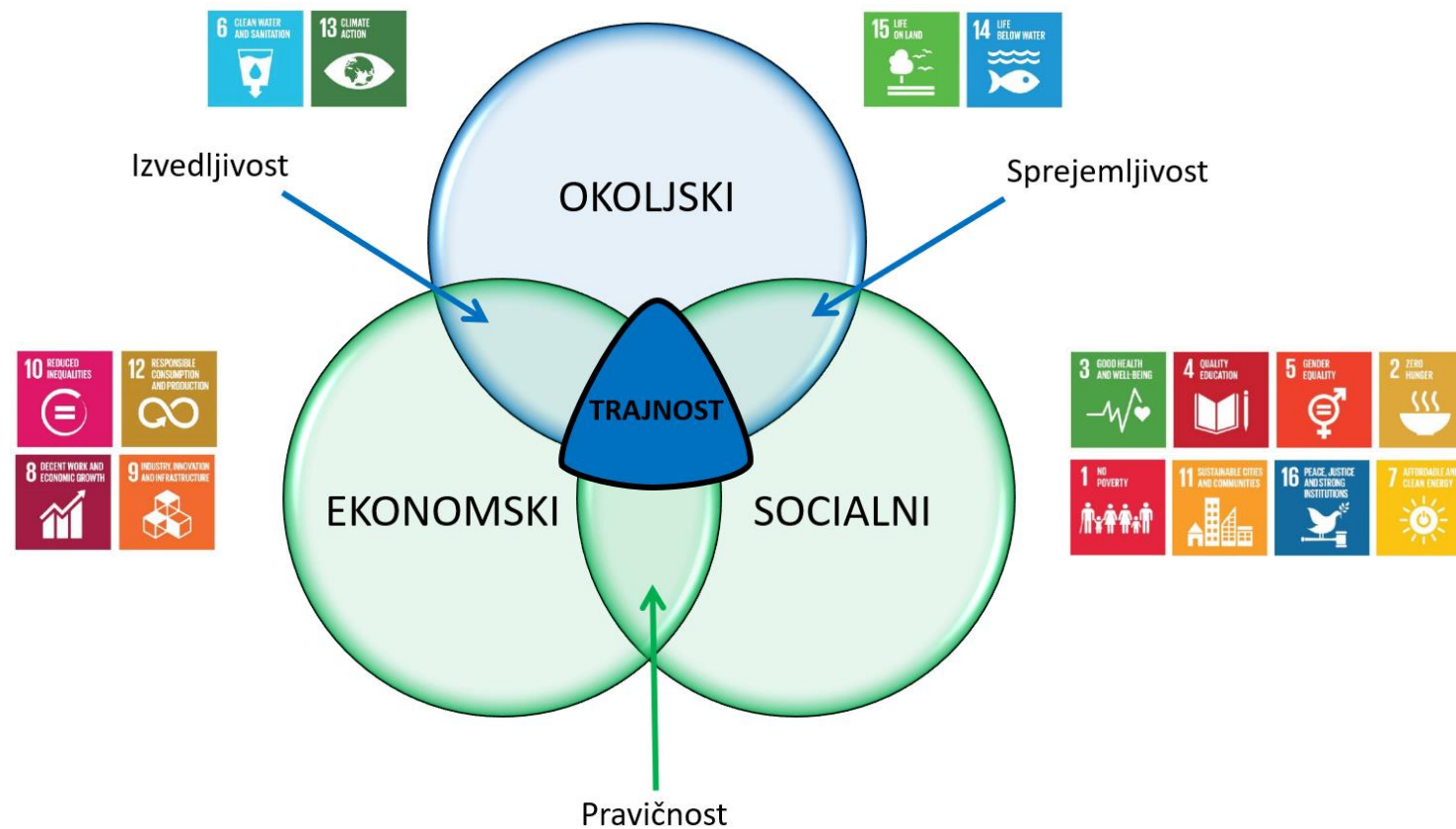
slovenski
pridelovalci hrane



slovenski
potrošniki hrane

Zakaj ? in Kako?

ZAKAJ trajnostne verige s hrano?

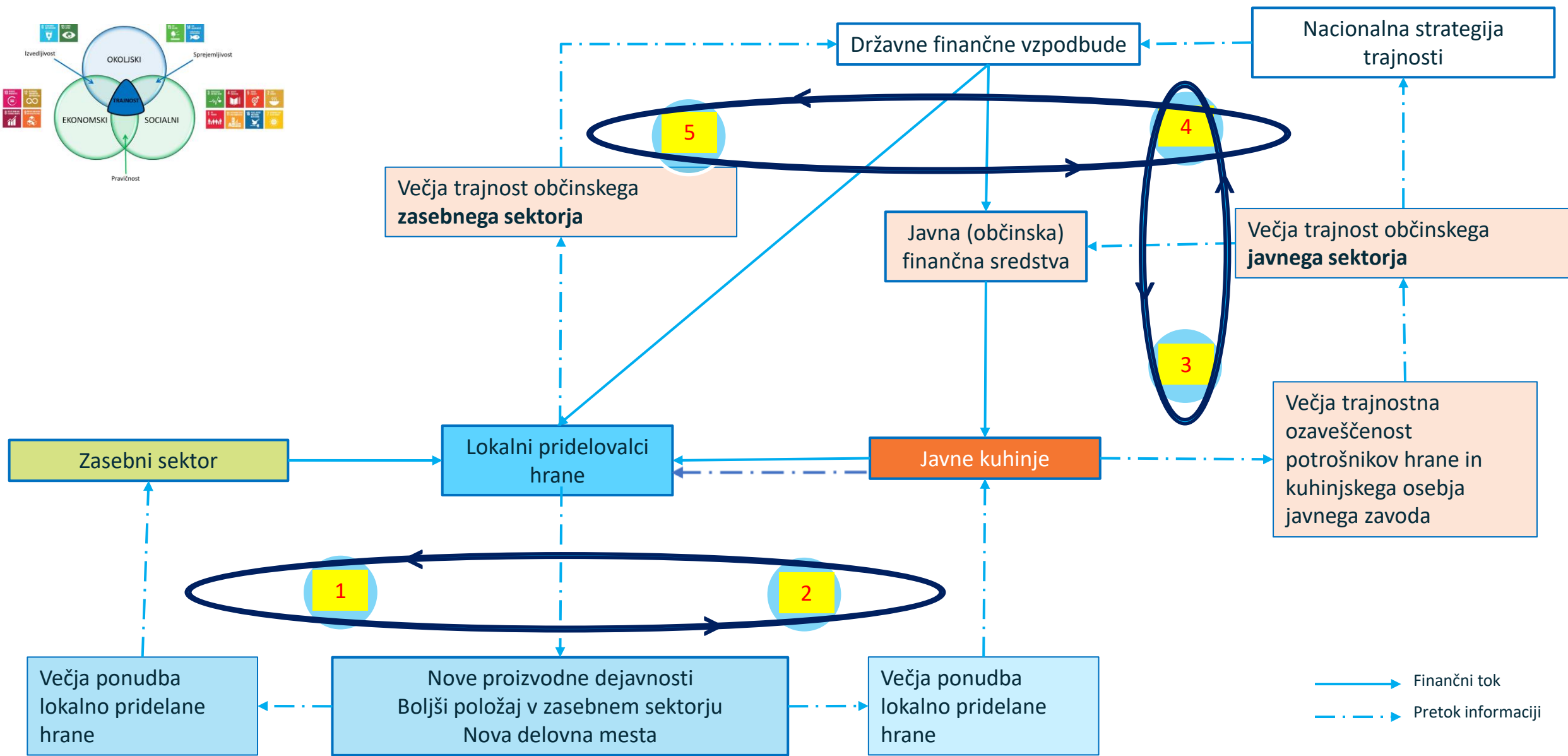
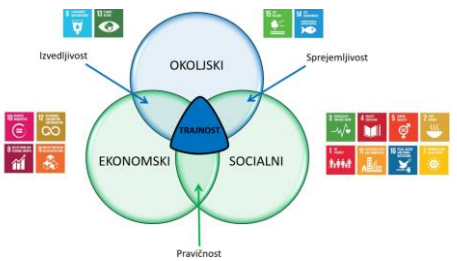


KAKO vzpostaviti trajnostne verige s hrano?



- Povezovanje kmetov in potrošnikov v inovativne agroživilske dobavne verige
- Izboljšati položaj kmeta v trajnostnih verigah s hrano preko **SISTEMA JAVNIH NAROČIL**
- Razvoj sistema za podporo pri odločanju glede lokalne potrošnje lokalno pridelane hrane v javnem sektorju

MUŽIPLIKATIVNI UČINEK javnih naročil na trajnostne verige s hrano



Študijski primer: tipična slovenska osnovna šola v tipični slovenski občini

Pridelovalci hrane v izbrani občini: **921** kmetijskih gospodarstev, **5.168** ha obdelovalnih površin (2020)

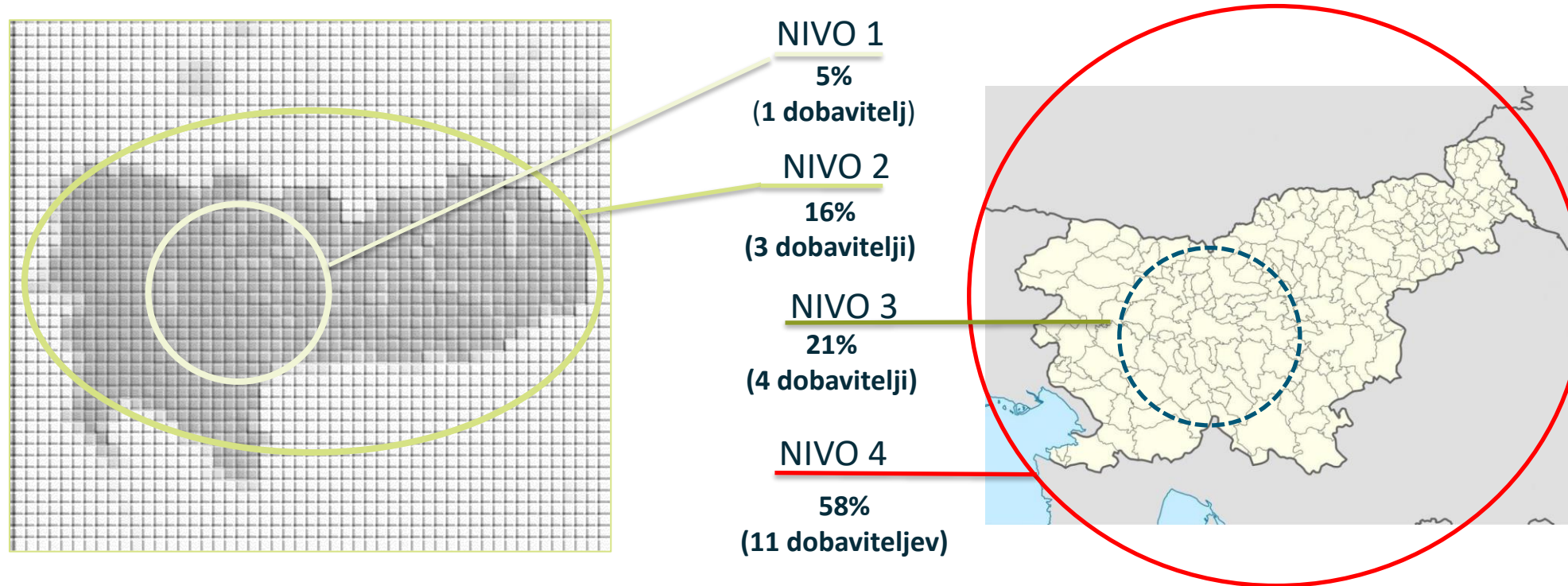
Pogodbena vrednost celotnega javnega naročila hrane za 2020-2023: **1.752.800,00 EUR**

- število dobaviteljev: **19**
- število sklopov živil: **20**

Študijski primer: tipična slovenska osnovna šola v tipični slovenski občini

Izbrani dobavitelji (19):

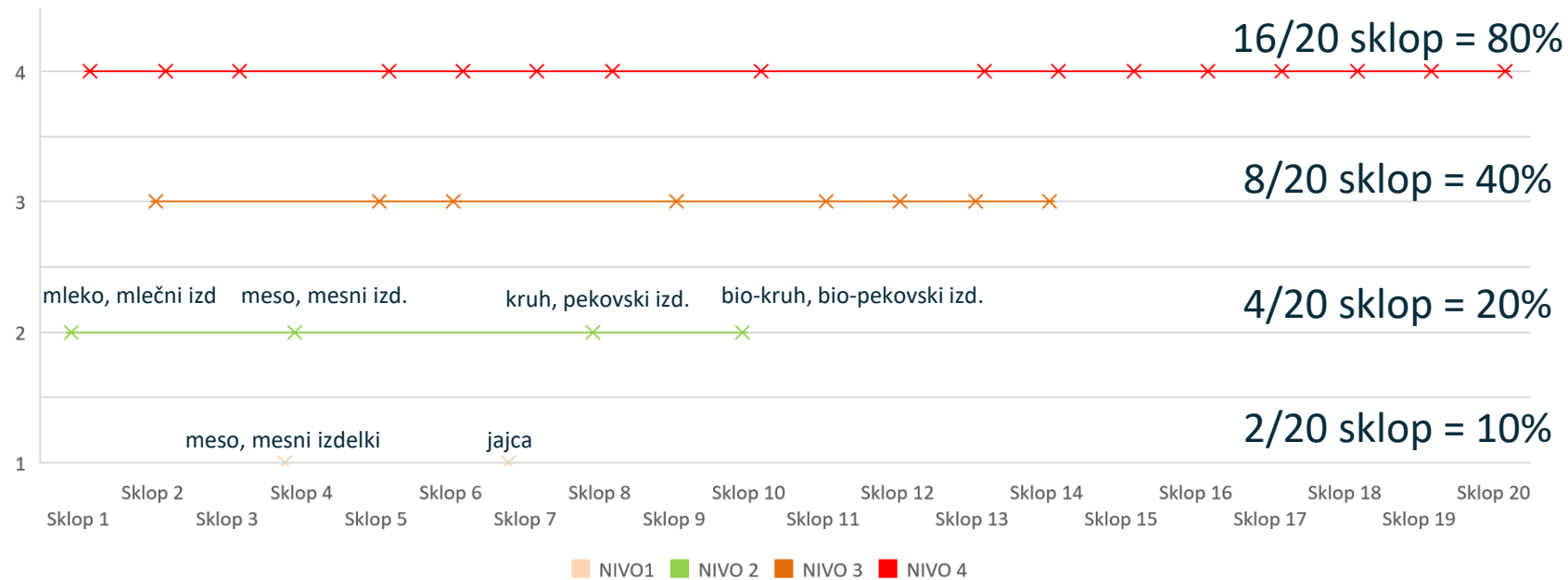
Nobene direktne pogodbe o javnih naročilih s kmeti



LEGENDA	
NIVO 1	Občina
NIVO 2	Področje Lokalne akcijske skupine (LAS)
NIVO 3	Občine, ki mejijo na izbrano občino
NIVO 4	Slovenija in izven njenih meja

Študijski primer: tipična slovenska osnovna šola v tipični slovenski občini

Izbrani ponudniki sklopov (20) glede na oddaljenost od naročnika (šole)

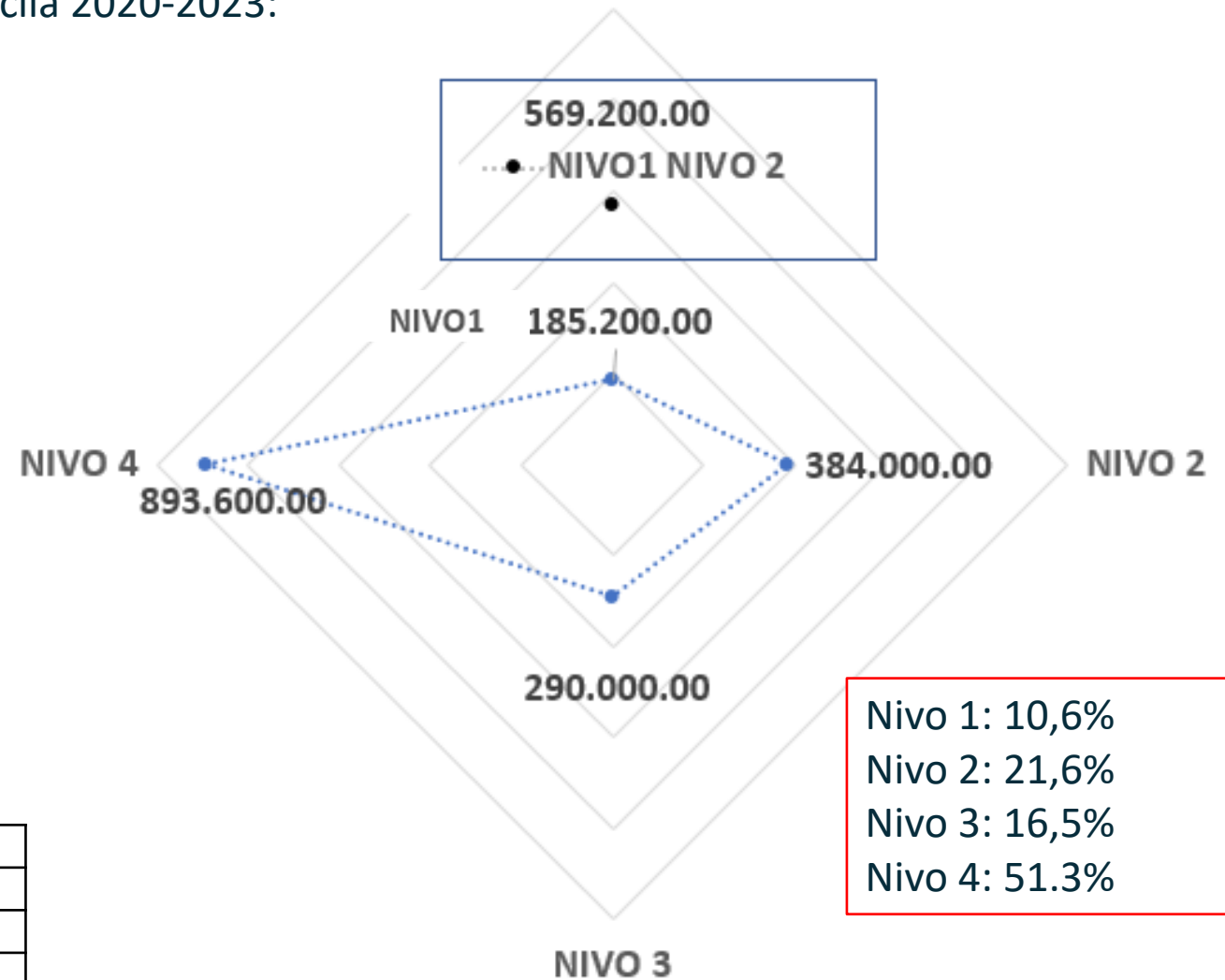


LEGENDA	
NIVO 1	Občina
NIVO 2	Področje Lokalne akcijske skupine (LAS)
NIVO 3	Občine, ki mejijo na izbrano občino
NIVO 4	Slovenija in izven njenih meja

Študijski primer: tipična slovenska osnovna šola v tipični slovenski občini

Porazdelitev plačila glede na oddaljenosti ponudnika od naročnika (šole)

- pogodbeni vrednost celotnega javnega naročila 2020-2023:
1.752.800,00 EUR

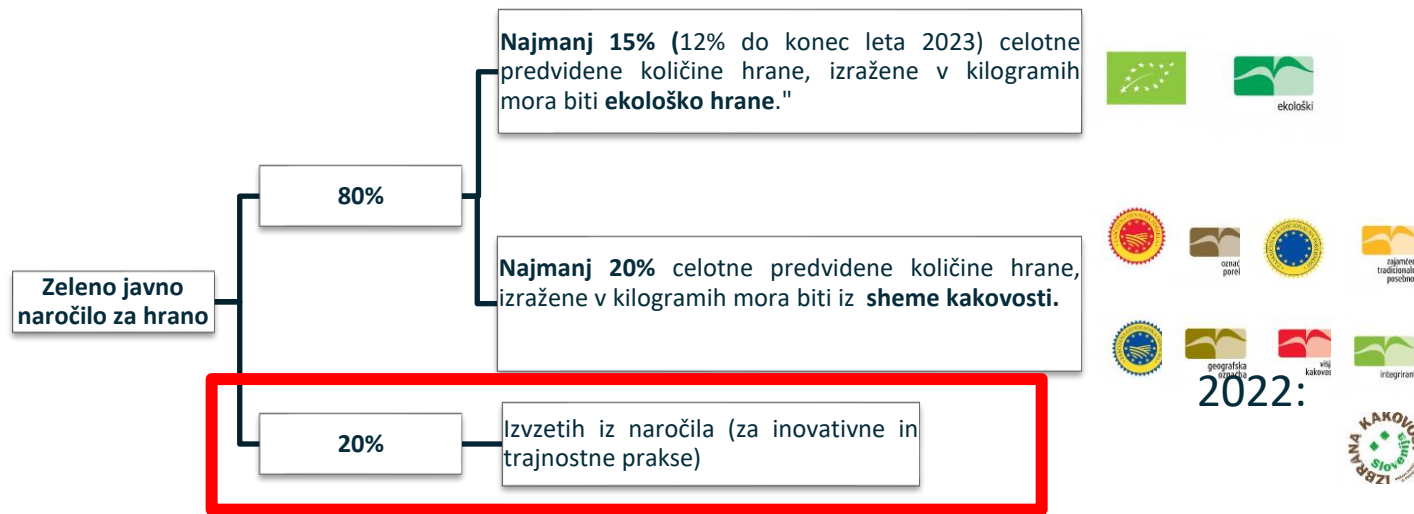


LEGENDA	
NIVO 1	Občina
NIVO 2	Področje Lokalne akcijske skupine (LAS)
NIVO 3	Občine, ki mejijo na izbrano občino
NIVO 4	Slovenija in izven njenih meja

Študijski primer: tipična slovenska osnovna šola v tipični slovenski občini

Izvezta naročila: spodbujanje inovativnih in trajnostnih praks pridelave hrane

- 350.560,00EUR za 4 leta/87.640,00 EUR za 1 leto

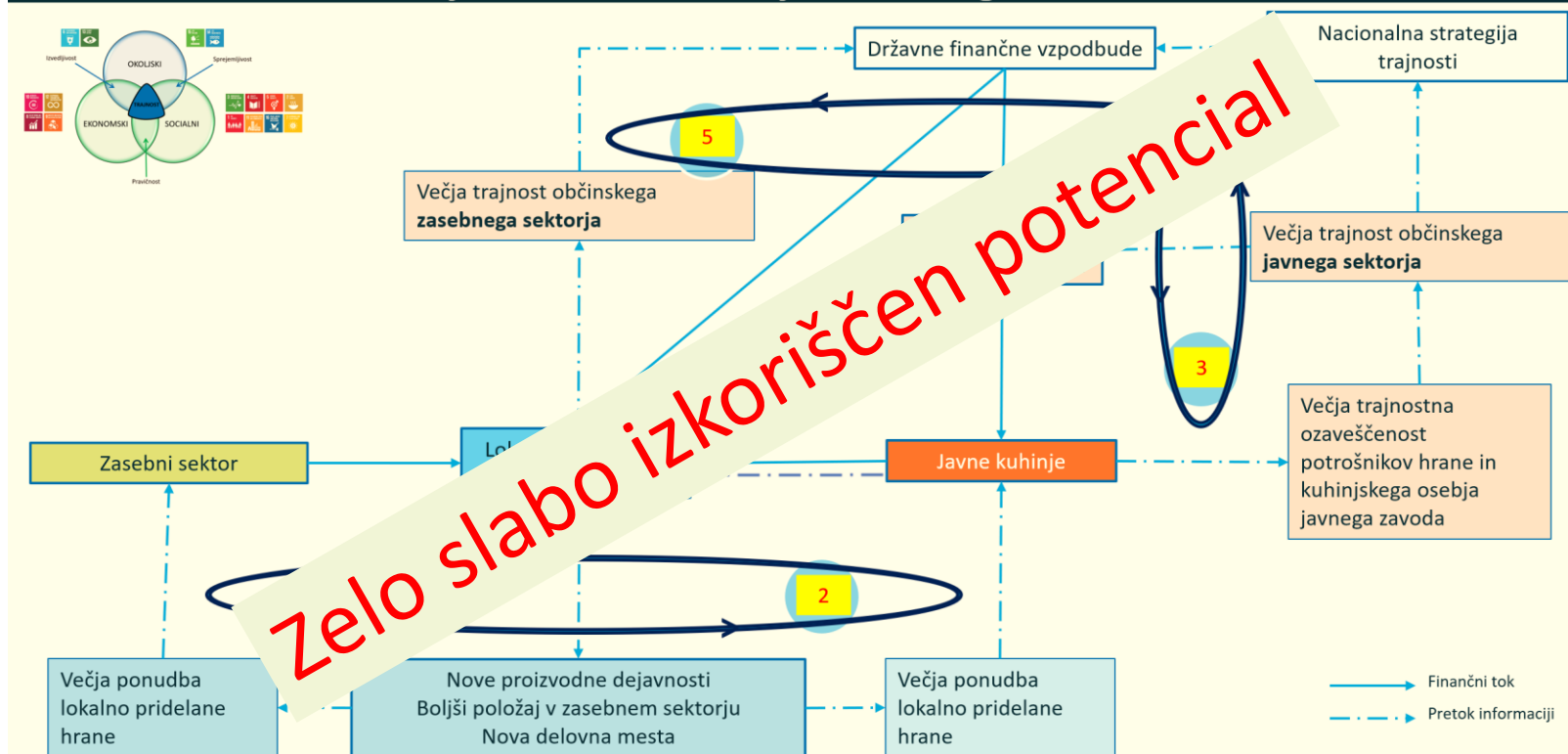


Vključeni kadri

1. Veliko število sklopov prehrane (visoka kompleksnost):
 - vodja šolske prehrane: **ena oseba**, ki je tudi učiteljica
2. Oblikovanje javnega razpisa, izbira ponudnikov:
 - pisarna za javna naročila na občini, **ena oseba** za vsa javna naročila občine
3. Obveščanje ponudnikov in izbira direktnih naročil za izvzeta naročila (20%)
 - vodja šolske prehrane: **ena oseba**, ki je tudi učiteljica

Študijski primer: tipična slovenska osnovna šola v tipični slovenski občini

MULTIPLIKATIVNI UCINEK javnih naročil na trajnostne verige s hrano



KAKO doseči željene učinke trajnostne lokalne verige?

1. OBLIKOVANJE SKLOPOV glede na lokalno ponudbo hrane

- ✓ Poznavanje strukture in količine lokalne pridelave hrane
- ✓ Vzpostavitev potrebne infrastrukture na strani ponudnikov in naročnikov
- ✓ Specialist

2. PISANJE JAVNEGA NAROČILA

- ✓ Upoštevanje specifikacije sklopov prilagojenim lokalni pridelavi hrane
- ✓ Večkriterialne zahteve za opis ponudbe
- ✓ Specialist

3. VEČKRITERIALNI IZBOR PONUDNIKOV HRANE NA JAVNO NAROČILO

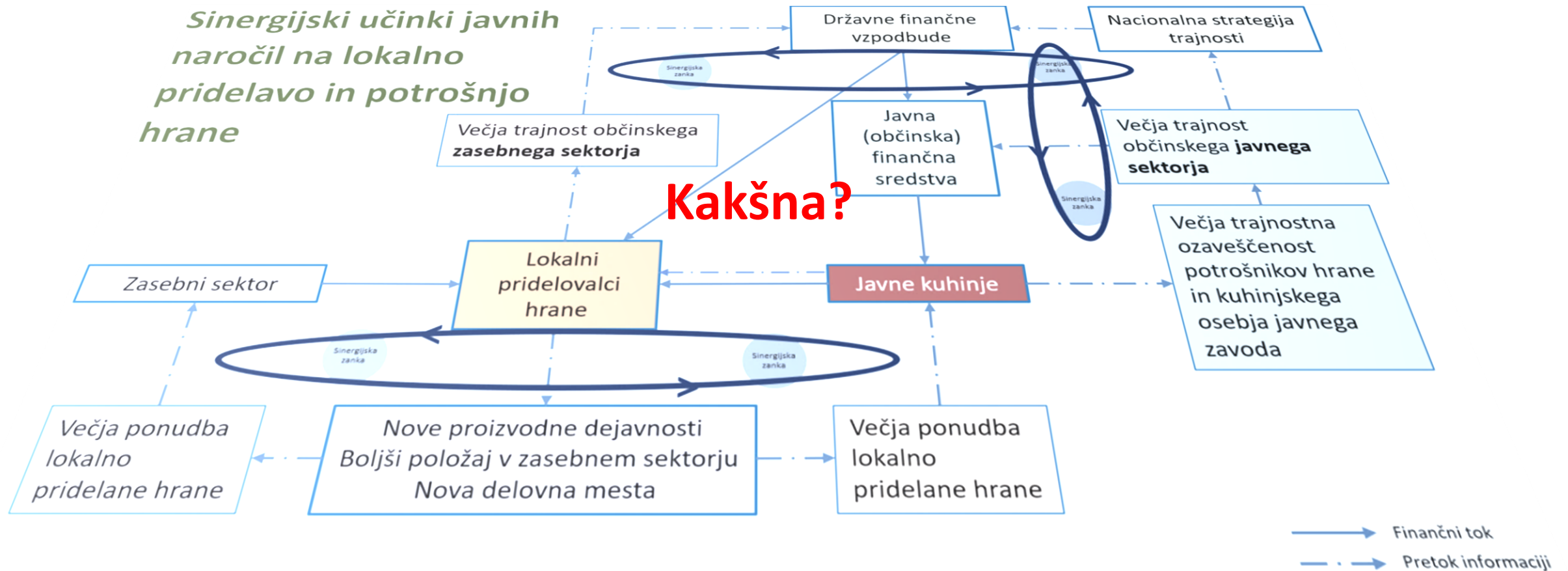
- ✓ Izbira na osnovi **trajnostnih in ne cenovnih** kriterijev: **najboljša in ne najnižja cena**
- ✓ Ocena ponudb temelji na **večkriterijskem modelu**, ki zagotavlja objektivno izbiro ponudnikov



<https://qrco.de/bfdDL3>

KAKO doseči željene učinke trajnostne lokalne verige?

Organizacijska shema za vzpostavitev trajnostne verige s hrano preko javnega naročila kot vzvoda lokalnega razvoja



- Obstaja velik potencial za povečanje deleža dopolnilnih dejavnosti na področju hrane
- Slovenski trg ima izjemen potencial za hrano slovenskega izvora
- Trajnostne verige s hrano sprožajo številne multiplikativne učinke
- Javna naročila so učinkovit vzvod razvoja kmetijstva in lokalnih skupnosti
- Inovativni pristop k celostni obravnavi trajnostnih verig s hrano, zagotavlja oskrbo slovenskega prebivalstva s hrano slovenskega izvora



Najlepša hvala!

